

Центральний державний історичний архів України, м. Львів

**БРАТСТВО ОХОРОНИ ВОЄННИХ МОГИЛ
«БРОДИ - ЛЕВ», м. НЬЮ-ЙОРК.
ВІДДІЛЕННЯ У м. НОВИЙ УЛЬМ
(назва фонду)**

1955 р. – продовжує діяльність

**ФОНД № Р - 18
ОПИС № 1**

**1947, 1953, 1963 – 1968, 1981 – 2002 рр.
(крайні дати документальних матеріалів)**

ПЕРЕДМОВА

Після Другої світової війни багато вояків 1-ої Дивізії Української Національної Армії (раніше – Дивізія “Галичина”), звільнившись з полону, переїхало до Америки та Канади. Постала потреба допомоги воєнним інвалідам, вдовам і сиротам українських вояків, що залишилися в Європі. Також треба було подбати про відшукання та впорядкування могил вояків, які поклали свої голови у війні з окупантами України. У 1952 році, з ініціативи колишніх вояків 1-ої УД УНА Р. Долинського, Б. Левицького, Л. Стеткевича, П. Шугана, В. Яворського, Г. Яремчука, було засноване Братство “Броди” у Нью-Йорку, як станиця Братства 1-ої української дивізії Української Національної Армії.

26 травня 1953 року Братство під назвою “Броди-Лев” було офіційно зареєстровано.

Громадське життя братство розпочало 27 липня 1952 року, організувавши захід для відзначення восьмої річниці боїв дивізії “Галичина” під Бродами.

18 грудня 1955 року Загальні Збори братства винесли рішення бути самостійною одиницею і займатися відшукуванням та опікою могил українських вояків і визначних державних діячів у Західній Європі.

Головний осередок Братства знаходився у Нью-Йорку. Головами братства були колишні вояки 1-ої Української Дивізії: Р. Долинський, Р. Дразньовський, К. Григорович, І. Мокривський та ін.

Братство мало крайову управу в Німеччині, яка розміщувалося у місті, де на той час проживав виконувач обов’язків уповноваженого братства “Броди-Лев” у Європі. Уповноваженими товариства були В. Душинський (1986-1988), В. Вацик (1989-2002) та ін.

Для збереження традиції, Братство, за ініціативою В. Яворського, побудувало у 1963 році символічну могилу-пам’ятник на оселі Братського Союзу “Верховина” у Глен-Спей (США), де щороку на Зелені свята відправляються панахиди в пам’ять полеглих героїв.

Управа братства співпрацювала з різними установами, стала членом Українського конгресового комітету Америки у Вашингтоні, Об’єднаного комітету у Нью-Йорку, З’єднаного американського допомогового комітету.

У 1969 році, співпрацюючи з німецькою організацією “Чорний Хрест” у м. Грац, братство перепоховало 39 загиблих полонених з табору в м. Ріміні (Італія) на військовому кладовищі біля Фута-Пас та спорудило пам’ятник воякам 1-ої Дивізії Української Національної Армії. Члени братства впорядкували поховання на кладовищах Австрії: у Бад-Гляйхенбергу, Бірнбаумі, Санкт Штефані, Траутмансдорфі, Фельдбаху.

Під опікою братства знаходяться українські могили в Німеччині, зокрема президента ЗУНР Є. Петрушевича, полковника Д. Вітовського, прем’єра України І. Мазепи, сотників Ю. Чучмана, О. Левицького та могили вояків армії УНР у Варшаві.

Завдяки матеріальній підтримці братства впорядковано меморіальний цвинтар та збудовано каплицю у с. Червоне Золочівського р-ну, Львівської обл., віднайдено і перепоховано понад 200 останків полеглих в боях під Бродами, поставлено великий курган-пам’ятник на місці бою під Крутами. Товариство впорядкувало братську могилу воїнів “Карпатської Січі” у с. Яблуниця Надвірнянського р-ну Івано-Франківської обл. Завдяки підтримці братства, 29 червня 1999 року, відбулося урочисте відкриття пам’ятника воякам

УНР на православному кладовищі на Волі у Варшаві у присутності президентів України та Польщі.

У 1955 - 1975 роках Братство видавало журнал “В дні Зелених Свят” (вийшло 15 номерів), у якому друкували статті Г. Лужницького, І. Кедрин-Рудницького, В. Барагури, Л. Храпливої, о. М. Ваврика, о. Д. Ковалюка, дописи ветеранів, списки померлих вояків.

Заходами Братства опрацьовано та видано книжку “Список полеглих вояків 1-ої Дивізії УНА та інших військових формацій у Другій світовій війні”.

Усі перелічені вище заходи фінансовані Братством “Броди-Лев”. Щороку, на Зелених свята та Різдво, Братство проводить збір добровільних пожертв серед громади.

Братство охорони воєнних могил “Броди-Лев” існує та проводить активну діяльність до сьогодні.

У 2002 році завідувач відділом Львівського історичного музею В. Кучерук, передав документи Братства на зберігання до архіву. Це документи, зібрані уповноваженим братства “Броди-Лев” у Європі Василем Вациком: анкета братства, звіти про діяльність, списки полеглих і померлих українських вояків, похованих на цвинтарях у містах Ґнас, Грац, Радкенсбунг, Траутлансдорф, Фельдбах (Австрія), Фута Пас (Італія), Авґзбург, Амберг, Берлін, Ганновер, Гавтінг, Міттенвальд, Мюнхен, Новий Ульм, Нюрнберг, Регенсбург, Ройті, Ульм, Штутгарт (Німеччина); статті В. Бігуна, В. Бондарука, І. Карабіна, П. Кіщука, Л. Млош, І. Трача, Г. Стеців, Т. Чубатого, Б. Шарка, В. Шкляра, В. Штокала; листування братства з Центральним представництвом українців у Німеччині, австрійським товариством “Чорний Хрест” у м. Грац, Німецькою народною спілкою охорони воєнних могил у м. Кассель, Братством колишніх вояків 1-ої української дивізії у Мюнхені, Всеукраїнським об’єднанням ветеранів у Львові, музеєм “Бойківщина” у Самборі, листування з приватними особами В. Андрейчуком, Б. Кожушком, С. Осадчуком, Н. Савейко-Левицькою; квитанції про оплату могил Д. Вітовського, О. Левицького, І. Мазепи, Є. Петрушевича, Ю. Чучми; некрологи, фотографії могил. Також збереглися особисті документи В. Вацика: це - статті про діяльність товариства, грамоти та подяки. Окрім цього у фонді відклалися документи Союзу Українців Воєнних Інвалідів у Мюнхені – протокол засідання, фінансові звіти та листування.

Документи фонду писані українською та німецькою мовами, їх крайні дати 1947, 1953, 1963-1968, 1981- 2002 рр. Розходження у крайніх датах фондоутворювача (1955 р. – продовжує діяльність) та його документів пояснюється наявністю у фонді рекомендації Спілки українських науковців, літераторів і митців в Австрії, видана Гловінському Є. (1947 р.) та некролога Левицького О. (1953 р.)

Справи до опису просистематизовані за тематичним принципом.

Підстава: документи фонду:

- Ювілейний альманах Братства колишніх вояків 1-ої УД УНА / За ред. Р. Колісника, Л. Бабія.- Торонто, 2001.- С. 319-325.
- Ювілейний збірник для 50-ліття 1-ої УД УНА - Кліфтон, 1993. - С. 85, 94-95.

Документи описала і склала передмову

Провідний спеціаліст

Каленюк Л.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ЦДІА України, м. Львів
Д. І. Пельц
«...12...» грудня 2006 року

№ п\п	Заголовки справ	Крайні дати	К-ть аркушів	Мова документів
1	Звіт про діяльність	1990 –2000	18	українська
2	Листування з Братством охорони воєнних могил «Броди-Лев» у м.Нью-Йорк про догляд за могилами вояків 1-ої Дивізії УНА в Німеччині та Австрії	1989, 1997–2001	87	українська, німецька
3	Листування з Товариством сприяння піднесення та поширення української культури у м. Мюнхен про співпрацю	2001	8	українська
4	Листування з Центральним представництвом українців у Німеччині в м. Мюнхен про організацію XIX – XX Делегатських з'їздів ЦПУН	1996-2001	44	українська
5	Листування з товариством «Чорний Хрест» у м. Грац про співпрацю. Копії	1994–1995	29	німецька
6	Листування з Братством колишніх вояків 1-ої української дивізії у м. Мюнхен про догляд за могилами українських вояків та організацію поїздок на кладовища в Австрії	1992, 1997–2001	38	українська
7	Листування з Німецькою народною спілкою охорони воєнних могил в м. Кассель про співпрацю	1997–2002	120	німецька
8	Листування з Галицьким братством колишніх вояків 1-ої української дивізії «Галичина» Української національної армії в м. Івано-Франківськ про надання матеріальної допомоги	1998–2001	21	українська
9	Листування з посольством України у Німеччині про співпрацю. Копії	1995–2001	21	українська, німецька
10	Листування з Генеральним консульством України у м. Мюнхен про співпрацю	1997–2001	22	українська, німецька
11	Листування з Всеукраїнським об'єднанням ветеранів, Міською радою народних депутатів у м. Львів про співпрацю	1997–1990	69	українська
12	Листування з музеєм «Бойківщина» у м. Самбір, музеєм історії міста Коломиї, Прикарпатським університетом ім. В. Стефаника у м. Івано-Франківськ та ін. про передачу документів дивізії «Синьожупанників», догляд за могилами та ін.	1947, 1968, 1993–2001	41	українська
13	Листування з адміністрацією кладовища у м. Авгзбург, поквитування за догляд могили Мазепи І.	1996–2000	24	німецька

№ п\п	Заголовки справ	Крайні дати	К-ть аркушів	Мова документів
14	Листування з Українською громадою, адміністрацією кладовища св. Ядвіги у м. Берлін, поквитування за догляд могил Вітовського Д., Петрушевича Є., Чучмана Ю.	1995–2000	20	українська, німецька
15	Листування з адміністрацією кладовища у м. Мюнхен, поквитування за догляд могил Левицького О., Стечишина В.	1997–2002	14	німецька
16	Листування з Андрійчуком В., Дубицьким Ю., Кожушком Б., Лижником О., Маленьким М. про надання матеріальної допомоги, співпрацю та ін.	1993–2001	38	українська, німецька
17	Листування з Марусяком Д., Осадчуком С., Панівником П., Савейко-Левицькою Н., Сенівом Д., Холявкою І. про надання матеріальної допомоги, догляд за могилами та ін.	1994–2001	35	українська, німецька
18	Списки вхідної та вихідної кореспонденції. Копії	1995–2001	14	українська
19	Некрологи та посмертні згадки про членів братства охорони воєнних могил «Броди - Лев» та братства 1-ої української дивізії Української Національної Армії. Копії	1953, 1964, 1993–2002	19	українська, німецька
20	Списки кладовищ, на яких поховані українські вояки. Копії	1993–1995	20	українська
21	Списки українських вояків, похованих на кладовищах у мм. Гнас, Грац, Радкенсбург, Траутландсдорф, Фельдбах у Австрії. Копії	1981, 1994–1995	50	українська
22	Списки українських вояків, похованих на кладовищах у м. Фута –Пас в Італії. Копії	б/д	6	українська, німецька
23	Списки українських вояків, похованих на кладовищах у мм. Авгзбург, Берлін, Ганновер та ін. у Німеччині. Копії	1985, 1990, 1995	45	українська
24	Списки українських вояків, похованих на кладовищах у мм. Людвігсбург, Міттенвальд, Мюнхен та ін. у Німеччині. Копії	1990	33	українська
25	Списки українських вояків, похованих на кладовищах у мм. Новий Ульм, Нюрнберг, Регенсбург та ін. у Німеччині. Копії	1985, 1990, 1996, 2002	32	українська
26	Списки українських вояків, похованих на кладовищах у мм. Ульм, Штутгарт та ін. у Німеччині. Копії	1985–1990	40	українська
27	Статті Бігуна В. «Незабутній «Прут», Бондарука В. «Повернення із забуття», Карабіна І. «Слава не поляже, а про себе розкаже». Копії	1993–1996	11	українська, німецька
28	Статті Кіщука П. «Групова поїздка ОБВУ до Австрії», Млош Л. «Вшанування пам'яті Є. Петрушевича», Савчука В. «Штрихи пам'яті». Копії	1998–2002	8	українська

№ п\п	Заголовки справ	Крайні дати	К-ть аркушів	Мова документів
29	Статті Стеців Г. «Відкрито пам'ятник», Грача І. «Стежки українські», Чубатого Т. «З життя колишніх українських вояків у світі». Копії	1963, 1998, 2001	19	українська
30	Статті Шарка Б. «На могилах в Австрії», Шкляра В. «Яблуневий перевал», Штокала В. «Хлопці з-під знака лева». Копії	1985, 1990–1996	41	українська
31	Журнали «Österreichisches Schwarzes Kreuz» (Відень), «Stime & Weg» (Кассель)	2002	36	німецька
32	Статті Вацика В. «У пам'ять побратимів», «З хроніки дивізійників», «Вшанування пам'яті українських воїнів» та ін. Копії. Фотографії Вацика В.	1953, 1966–1967, 1985–1994	59	українська
33	Грамоти та подяки Вацика В.	1981–2002	17	українська, німецька
34	Протокол засідання, фінансові звіти, листування Союзу Українців Воєнних Інвалідів у м. Мюнхен з Центральним представництвом українців в Німеччині, Братством колишніх вояків УПА ім. св. Юрія Переможця у м. Мюнхен про діяльність і ліквідацію товариства. Копії	1987, 1993–1997	60	українська, німецька

До опису внесено 34 (тридцять чотири) справи з № 1 по № 34.

Укладач опису провідний спеціаліст

Л. Каленюк

14 листопада 2006 року

Начальник відділу

О. Логінова

Схвалено
Протокол засідання ЕК архіву № 1
12 грудня 2006 року

Прийнято на державне зберігання 34 (тридцять чотири) справи з № 1 по № 34.

Завідувач сектором зберігання
Зберігач фондів

О. Іваськів
А. Когут